

EVLİLİK İBADET VE NESLİN BEKASI

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn. Ve'l-âkibetü li'l-müttakîn. Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidinâ Muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn.

l'lemû eyyühe'l-ihvân enne efdale'l-kitâbi kitâbullah ve enne efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem. Ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ ve külle muhdesin bid'atün ve külle bid'atin dalâletün ve külle dalâletin fi'n-nâr. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

a. Evlenmek: İbadetin Bir Parçası

تَزَوَّجْ تَزِدْ عِفَّةً إِلَىٰ عِفَّتِكَ وَلَا تَزَوَّجْ خُمْسَةً: شَهْبَرَةٌ

وَلَا لَهْبَرَةٌ وَلَا نَهْبَرَةٌ وَلَا هَيْدَرَةٌ وَلَا لَفُوتًا قَالَ:

يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَدْرِي مِمَّا قُلْتَ شَيْئًا قَالَ: أَلَسْتُمْ

عُرَبًا؟ الشَّهْبَرَةُ الطَّوِيلَةُ الْمَهْزُولَةُ وَأَمَّا اللَّهْبَرَةُ

فَالزَّرْقَاءُ الْبَدِيَّةُ وَأَمَّا النَّهْبَةُ فَالْقَصِيرَةُ الذَّمِيمَةُ
وَأَمَّا الْهَيْدَرَةُ فَالْعَجُوزَةُ الْمُدْبِرَةُ وَأَمَّا اللَّفُوتُ
فَهِيَ ذَاتُ الْوَلَدِ مِنْ غَيْرِكَ

Tezevec tezid iffeten ilâ iffetike ve lâ tezevec hamseten: şehbereten ve lâ lehbereten ve lâ nehbereten ve lâ heydereten ve lâ lefûten. Kâle: yâ Resûlallah mâ edrî mimmâ kulte şey'en. Kâle: E lestüm uruben? eş-Şehberetü't-tavîletü'l-mehzûletü ve emme'l-lehberetü fe'z-zerkâü'l-bezîyyetü ve emme'n-nehberetü't-tavîletü'l-kasîretü'z-zemîmetü ve emme'l-heyderetü fe'l-acûzetü'l-müdbiretü ve emme'l-lefûtü fehiye zâtü'l-veledi min ğayrike.¹

Tezevec tezid iffeten ilâ iffetike ve lâ tezevec hamseten ilâ âhiri'l-hadîs...

Müslümanlıktaki beş esastan birisi de evlenmektir. Evlenmek bir ibadettir. İnsan nefsânî bir şey zanneder ama evlenmek aynı zamanda da ibadettir, kendisinde ibadet

---

¹ Deylemî, *el-Firdevs*, V, 404, r. 8561; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XVI, 302, r. 44595.

sevabı vardır. Çünkü neslin bekâsına hizmet vardır. Eğer evlenilmezse nesil yaşamaz, yaşamayınca da tükenir. Onun için, evlenmekte mutlaka nefsin arzusuna uymamalı. Evlenmekte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ve büyüklerin tavsiyelerine dikkat edilmelidir.

“Ben şöyle güzel isterim, böyle güzel isterim... Şöyle okumuş olsun, böyle okumuş olsun... Şöyle olsun, böyle olsun...”

Bunlar bizim nefsimizin istekleridir. Bu nefislerin istekleriyle olan evliliklerde tatlı bir hayat olmaz.

Ama “Peygamber’in istediği gibi bir hayatla, imanla biz ikimiz beraber bir arada yaşayacağız; o beni takviye edecek, ben de onu takviye edeceğim, güzelce geçineceğiz. Çocuklarımız olacak. Biz öldükten sonra onlar da bizim hakkımızda arkamızdan okuyacaklar, üfleyecekler...”

Neslin bekâsı, imanın bekâsı, milletin bekâsı bu sebeple kâim olacağından, diyor ki;

Tezevvec tezid iffeten.

İnsanda bir iffet ihtiyacı vardır ki kendisini koruma[sı gerekir]. Cenâb-ı Hak bize bir kuvvet vermiştir, “şehvet” denilen bir kuvvet var. Bu kuvvet bizim elimizde değildir. Bu kuvvet vücutta hâsıl olur ve [vücuttan] çıkma ihtiyacı duyar. Bu çıkma ihtiyacını duyduğu vakitte insan evlenmemiş olursa günahlara düşer.

Onun için, insan kendi iffetini, namusunu muhafaza etmek için evlenmek mecburiyetindedir. Bir müddet için sabretse de devamlı sabır kolay olmaz. Ama bir de zaruret var; evlenme kudreti kendisinde yoktur, mâli durumu bozuktur, [aileye] bakacak hâli yoktur. O riya-zetlere, oruçlara mecburdur; oruçlar ile bunu mümkün mertebe teskin ederek sabretmek mecburiyetindedir.

Tezid ilâ iffetike. “Evlendiği vakitte, bu senin namusunu, iffetini arttırır.”

Artık dışarıda gözün kalmaz, evinde ailen vardır.

Miraç gecesi Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'e birçok hâdiseler gösterildiği zamanda bir hâdiseye de şöyle:

Bir insan, önünde ekmekler, gayet güzel nefis yemekler; bunları bırakmış da bir tarafta kokmuş cîfe şeyleri yemekle meşgul... Efendimiz;

“Bu neden böyle?” demiş.

Demişler ki;

“Bu helal hanımları dururken günahlara düşen insanların hâli...”

Tasvir olarak, misal olarak gösteriliyor. Onun için, insanın evinde namuslu ailesi olduktan sonra başka yere gitmesi kadar korkunç, fena bir şey yoktur. Allah sana vermiş işte, bunların hepsi bir; neden günaha gidiyorsun artık?..

“Evlenmek insanın iffetinin artmasına sebep olur.” demiş. Gözün dışarıda kalmaz.

Ve lâ tezevvec hamseten. “Şu beşiyle evlenmemeye dikkat et.”

Sonra evlenirsin, pişman olursun.

Birisi *şehbere*, ikincisi *lehbere*, üçüncüsü *nehbere*, dördüncüsü *heydere*, beşincisi *lefût*.

Ashâb-ı kirâm demişler ki;

“Yâ Resûlallah, senin bu söylediklerini biz anlamadık. Bunları izah eder misin?” diye rica etmişler.

Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* onlara latife olarak;

“Siz Arap değil misiniz? Neden anlamıyorsunuz?” [demiş].

Buyurmuşlar ki;

eş-Şehbere et-tavîletü'l-mehzûletü. “Zayıf uzun.”

Bu zayıf uzun, belki bazı hastalıklardan ileri gelir. Bazısı da bugün zayıflamayı bir hüner sayıyor, zayıf kalmak için çalışıyor. Fakat [bunlar] Ümmet-i Muhammed'e çocuk yetiştirecek. Ufacık karındaki çocukla geniş karındaki çocuğun durumu bir olmaz. Onun için, “Zayıf ve uzunlara iltifat etmeyin.” demişler.

Lehbere de kimmiş?

ez-Zerkâü'l-beziyyetü. “Gök gözlü, mavi gözlü... Beziy; hayâsı da yok...”

“Hayâsız gök gözlülere de iltifat etmeyin.”

Nehbere; alçak, kısa boylu, huyu bozuk.
“Ona da kulak asmayın.”

İbrahim Hakkı hazretlerinin bir *Târifnâmesi* vardır, onu pek yabana atmayın. Kılıkları tarif eder. İnsanın âzâlarını sayarak; “Saçı şöyle olursa böyle olur, kaşları böyle olursa böyle olur, gözü şöyle olan şöyle olur, boyu uzun olan şöyle olur, alçak olan böyle olur...” bir târifnâmesi vardır.

Diyor ki;

“Bana bir gün bir misafir geldi. Baktım ki benim târifnâmemde bu adam uygun değil. Fakat çok hoşuma gitti. Uygun olmayan bu adamı misafir ettim. Sonra hakikaten zararını gördüm. Demek ki yaptığım târifnâme yanlış değilmiş.”

Heydere; yaşlı hanım. Artık yaşlanmış, ihtiyarlamış... “Bunlarla da evlenmeyin.”

Lefûten; başka erkekten çocuğu var. Evlenmiş, ölmüş yahut boşanmış, her neyse, bir iki çocuğu var. O da senin hoşuna gitti, münaşip gördün. Ama başka kocasından çocuğu var. “Onu da alma.”

Çocuğu olmazsa beis yok da, çocuğu olursa arada geçimsizlikler olur. O [kendi] çocuğuna arka çıkıyor, senin de çocuğun oluyor; iki çocuk, bu başka kocadan çocuk, üvey çocuğun, bu da kendi öz çocuğun... Tabii ne kadar dikkat etsen de ikisi bir olmuyor, arada geçimsizliklere sebep oluyor.

Onun için, “Çocuğu olan kadına kıymet verme.” demiş.

تَزَوَّجَ وَلَوْ بِخَاتَمٍ مِنْ حَدِيدٍ

*Tezevec velev bi-hâtemin min-hadîdin.*²

Tezevec velev bi-hâtemin.

Hâtem, yüzük takmak var ya, “nişan yüzüğü” diyoruz şimdi... Bak bu, Efendimiz’in tavsiyesinden.

---

² Buhârî, “Nikâh”, 51, r. 5150; Müslim, “Rada”, r. 76; Nesâî, “Nikâh”, 1, r. 3200; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, I, 89, r. 102; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, V, 216, r. 5479; İbnü'l-Cârûd, *el-Müntekâ*, I, 179, r. 716; Dârekutnî, *Sünen*, IV, 367, r. 3614; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VII, 232, r. 13818; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VII, 385, r. 14359; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XVI, 321, r. 44714; İbn Hacer, *İthâfü'l-meher*, VI, 112, r. 6215

Tezevec... Ona bir nikâh takdir ediyoruz, ona bir şey veriyoruz.

Eşya filan veriyorlar, yüzük, küpe, elbise filan...

“Hiç olmazsa bir ufacık yüzük olsun, ona hediye edin.”

Küpe alıyorsun, pahalı ya... Küpeler olacak, bilezikler olacak, şu olacak, bu olacak... Ama hiç olmazsa bir *hâtem*, bir yüzükle bu işi bağlamaya bak.

تَزَوَّجُوا النِّسَاءَ فَإِنَّهُنَّ يَأْتِينَ بِالْمَالِ

Tezevecü'n-nisâe fe-innehünne ye'tîne bi'l-mâli.

Tezevecû. “Evleniniz.”

“Evlendiğimiz vakit acaba geçinemez miyiz?” diye korkmayınız.”

Bugün vaziyetler sıkı, zor. İkincisi, şunu da söyleyeyim:

Evlenirken; “O bir yere gider, çalışır, bir para alır, ben de bir yerde çalışırım, bir para alırım; ikimiz geçiniriz.” diye böyle bir zihniyeti de taşımak müslüman için yakışmaz.

Doğru değil. Sen alış, hanım evde senin hizmetinde bulunsun. Çünkü gittiği yerlerde çalışırken insanın yzünün suyu bozulur, suyu dökülür. Birçok erkekle temas edecek, hatta kadın da olsa onun başka [işlerde] yzünün suyu dökülür, geçimin tadı kalmaz. Onun için, onun başka yerlerde çalışmasına kulak asma, sen evlen.

Fe-innehünne ye'tîne bi'l-mâli. “Onlar gelirken babalarının evinden çeyiz getirirler, o çeyizler dolayısıyla Cenâb-ı Hak da size vüs’atlar, genişlikler verir, güzel geçinirsiniz.”

“Kanaatiniz olduktan sonra hiç sıkıntı ekmezsiniz.”

تَزَوَّجُوا الْأَبْكَارَ فَإِنَّهُنَّ أَعْدَبُ أَفْوََاهًا وَأَنْتَقُ
أَرْحَامًا وَأَرْضَى بِالْيَسِيرِ

*Tezevvecü'l-ebkâre fe-innehünne a'zebü efvâhen ve enteku erhâmen ve erdâ bi'l-yesîri.*³

---

³ İbn Mâce, “Nikâh”, 7, r. 1861; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, IV, 52, r. 17694; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VII, 130, r. 13473;

Tezevvecü'l-ebkâre. “Evlenirken -mutlaka değil de- mümkün mertebe kız evlâdını, kız olarak almayı tercih ediniz.”

Fe-innehünne a'zebü efvâhen ve enteku erhâmen ve erdâ bi'l-yesîri. “Onlarla olan muhabbet daha güzel olur.”

Öteki başka kocaları görmüş insanlarla olan muhabbetle, hiç koca görmemiş, doğru- dan doğruya efendisi ile karşı karşıya gelmiş olan kimselerin arasındaki muhabbet de tatlı olur, geçim de güzel olur ve onlar aza da kanaat ederler. Kocasından ne gördüyse ona kanaat eder.

Bizim yakınlardan birisi evleniyor. Kız [için] öteberi almaya gitmişler. Tabii şimdi her

---

Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, I, 144, r. 455; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, VII, 344, r. 7677; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, X, 140, r. 10244; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, XVII, 140, r. 350; Deylemî, *el-Firdevs*, III, 21, r. 4039; Begavî, *Şerhu's-sünne*, IX, 15, r. 2246; Begavî, *Şerhu's-sünne*, IX, 15, r. 2246; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, IV, 259, r. 7346; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XVI, 296, r. 44560; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XVI, 294, r. 44548; Ebû Nuaym, *Tıbbu'n-nebevî*, II, 471, r. 448; İbn Ebî Âsım, *el-âhâd ve'l-mesâni*, IV, 5, r. 1947

şey pahalı... Kız; “Aman bunu almayalım baba, dursun varsın.” [demiş.] Kocasına acı-maya başlamış. “Bu kadar parayı niye verece-ğiz? Alamayız. Zengin olursak alırız, başka...” Daha şimdiden evinin vaziyetini düşünüyor.

Ve erdâ bi'l-yesîri. “Aza da kanaat eder-ler.”

Geçimleri güzel olur.

Bu aza [kanaati] üç şey ile tefsir etmiş: Cimâ hâlinde, nafaka hâlinde, kisve-giyim hâlinde. Efendisi ne getirirse ona razı olur.

O günün kadını... Bugün de öyle olur inşa-alah...

تَزَوَّجُوا فإِنِّي مُكَاثِرٌ بِكُمْ الْأُمَمَ وَلَا تَكُونُوا
كَرَهْبَانِيَّةِ النَّصَارَى

*Tezevvecû fe-innî mükâsirun bikümü'l-ümeme ve lâ tekûnû ke-rahbâniyyeti'n-nasârâ.*⁴

---

⁴ Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VII, 125, r. 13457; Deylemî, *el-Firdevs*, II, 50, r. 2289; İbn Adî, *el-Kâmil*, VII, 312, r. -1; Rûyânî, *Müsned*, II, 274, r. 1188

Tezevvecû. Efendimiz yine; “Evleniniz.” diyor.

Fe-innî mükâsirun bikümü’l-ümeme. “Sizin evlenmeniz dolayısıyla gelecek çocuklardan dolayı ümmetimin çoğalmasından ben iftihar duyarım.”

“Yarın rûz-ı mahşerde peygamberler grup grup ümmetini alacak, benim ümmetimin sayısız derecede çokluğu için sizin evlenmenize lüzum vardır. Onun için evleniniz.”

Sen; “Bu devirde artık o iyi olmuyor.” filan deme. Sen oraya karışma. O senin elinde değil. Gelecek kimselerin iyi veya kötü olması Allah’ın takdirindedir.

Cenâb-ı Hakk İbrahim *aleyhisselâm*’ı ateşte koruduğu gibi, Musa *aleyhisselâm*’ı denizde koruduğu gibi, İsmail *aleyhisselâm*’ı da bıçak altında koruduğu gibi, korudukları çok kimseler var ki hangi fitnenin içerisinde olursa olsun, onlara bir şey olmaz, Allah’ın hıfz u himayesi ile temiz olarak yetişirler. Yalnız yeter ki sen temiz bir nesil yetiştirmek için helal lokma ile yaşa ve helal lokma ile hanımını

besle. O helal lokmalardan gelecek evlattan korkma...

Bizim Üftâde hazretlerinin bir eserinde gördüm zannedersem; “Evlenme, zifaf gece-sinde bir insan Allah Teâlâ’nın zikri ile meşgul olduğu halde, içi Allah ile olduğu halde tekar-rub olur da orada bir çocuk olursa o çocuk ev-liyâ olur. diyor.

b. Şifaya Ulaşmanın Yolları

Ve lâ tekûnû ke-rahbâniyyeti’n-nasârâ.
“Siz o evlenmeyen hıristiyan papazlar gibi ol-mayın.”

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in zamân-ı saâdetlerinde bazı kimseler ezvâc-ı tâhirât validelerimize gittiler, Resûlullah’ın hâlinden soruyorlar:

“Geceleri nasıl yapar? Ne yer, ne içer? İbadetleri nasıl yapıyor?”

Hangi validemizse onlara anlattı:

“Şöyle eder, böyle eder...”

Dediler ki;

“O peygamber yahu, biz onunla bir olmayız ki... Ama bizim çok ibadet etmemiz lazım!”

Birisi dedi ki;

“Ben bir daha hiç evlenmem.”

Öbürü;

“Ben uyumayacağım.” dedi.

Öbürü;

“Ben bütün günümü oruçlu geçireceğim.” dedi.

Derken Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri aralarına geldi.

“Ne konuşuyorsunuz?” dedi.

“İşte böyle böyle yâ Resûlallah... Sen peygambersin tabii, senin ibadetinle bizim ibadetimiz bir olmaz. Biz buna karar verdik.”

“Yok öyle şey! Benim sünnetim üzerine hareket edeceksiniz. Ben yiyorum, içiyorum, giyiyorum, uyuyorum, evleniyorum. Bak bunlar benim sünnetimdir, bu yolda olur. Geceleri uyumamak, evlenmemek, o ruhbâniyettir, papazlarda olur. Bizde öyle şey yok.

Evleneceksin, yiyeceksin, içeceksin, uyuyacaksın, ibadet vaktinde ibadetini yapacaksın.” [buyurdu.]

Bugün ibadet hakkında çok güzel bir şeyler öğrendim.

Şimdi elektrik devrine girdik. Bu radyolar, televizyonlar, bütün elektrik şuaaları, çeşitleri insanların üzerinde bir tesir yapıyormuş. Bu şuaalar insanların sinirlerini bozuyormuş. İngiliz sinir mutehassısının yazısı Türkçe’ye tercüme edilmiş. Adam uyarıyor: İnsanlar üzerinde bu sinir hastalıkları tesir yapıyor, insanların siniri bozuluyor, boyuna doktora gidiyorlar; “Aman doktor canım doktor...” diyerek vaktini acı acı ilaçlarla haplarla geçiriyorlar.

İyi dikkat edin. Bu sinir mutehassısı diyor ki;

“Vücudumuz bu elektrikleri cezbediyor, elektrikleniyoruz. Bu elektriklenme dolayısıyla [vücudumuz] sertleşiyor, geriliyor; kavgaya, gürültüye, sinirlenmeye başlıyor. Bunun yegâne çaresi baş ve elleri yere koymaktır.”

Sizde değil bu... Başı yere koyup elektriği yere akıtmak, toprak hattına bağlamak...

Bu İngiliz gâvurunun bilgisinin neticesidir.

Allah bize Müslümanlığı lütfetmiş elhamdülillah, orada dâim olmayı cümlemize nasip etsin. Çoluk çocuklarımızı da İslâmî şuurâ lâyık olarak yetiştirmeyi nasip etsin.

İkinci öğrendiğim, Ankara'daki sinir mütehasısının keşfi...

Bu, bahusus sinirli insanlar içindir.

[Bu mütehasıs] hastasına sabah namazından evvel, “teheccüt” dediğimiz vakitte kalkıp namaz kılmasını tavsiye ediyormuş.

“Teheccüt namazı vaktinde kalk, teheccüt namazını kıl; hastalığın geçmezse o zaman gel.”

Çünkü o zaman gündüz güneşin verdiği şuar kesilmiş ve gece vücuda faydalı birçok maddeler varmış.

“Şuur altı” ve “şuur üstü” diye tarif ediyorlar. Şuur altı olan maddeler geceleri uyanırmış. Şuur üstü olan maddeler de geceleri uyumak mecburiyetinde. Geceleyin şuur altı uyanıyor ve idareyi o yapıyor.

Gece vakti sen kalktın mı senin şuur kalkıyor. Senin şuurun kalkınca o havanın şuâlarının bilmem nelerinden uyanık olduğun vakitte istifade ediyorsun. Uyurken istifade edemiyorsun.

Cenâb-ı Peygamber'in teheccüt için verdiği birçok tavsiyeler neler doğuruyor bakınız... Bizim bunlardan haberimiz de yok... Ama erbabları araştırınca buluyorlar.

Onun için, hiçbir dert yoktur ki mutlaka şifasısı vardır. Fakat arayıp bulmak lazım.

Üçüncüsü, bugün “En korkunç dert kanser.” diyorlar. Kanserin çaresini de yine onlar tavsiye ediyor:

“Sık sık eli yüzü, ayağı başı yıkamaktır.” diyorlar.

“Abdest al.” diyemiyor da... Beş vakit abdest alsa... Onu diyemiyor da sık sık soğuk suyla kolları bacakları, eli yüzü yıkayacaksınız. Ne bu?

Beş vakit abdest.

Allah bunlara iman nasip etsin. Bizimkilerde de Allah imanlarında kuvvet versin de doğru yoldan ayrılmasınlar.

Bu yeni bilgilerim. Eski bir bilgim de var, 50 senelik bir şey...

Bizim hastalardan birisi Almanya'ya gitmiş. Adam baş ağrısına müptela... Burada çare bulamamış. Almanlar'ın bu bilgileri meşhur. Adam sormuş;

“Sen kimsin?”

“Türküm.”

“Dinin var mı?”

“Var.”

“Nesin?”

“Müslüman.”

“Yapar mısın Müslümanlığı?”

“İşte şöyle böyle...”

“Sen git memleketine, Müslümanlığı tatbik et, hastalığın geçmezse o zaman gel.” demiş.

“Aman efendim, nasıl olur?”

Demiş;

“Yahu sizde bir namaz var, bir secde var. O secde de bu hastalığın tedavisidir. Alnını yere koyarsın, burada bir baraj hâsıl olur, baraj senin damarlarını kesiyor, kapatıyor, kan hareket edemiyor, geriye doğru birikiyor. Kaldırdığın vakit barajda biriken kan ileriye hücum ediyor, bunun önündeki engelleri kakıştı- rıyor, tabiatıyla senin başının ağrısı geçiyor.”

Hani biz kan aldırıyoruz ya, o kan aldır- manın başka bir nev’i de bu...

İslâmiyet baştan aşağıya fayda ve şifadır.

Allah cümlemizi ona dâim eylesin.

Onun için nasrânîlere, papazlara bakıp da sen de evlenmeme tarafına gitme.

تَزَوَّجُوا وَلَا تَطْلِقُوا فَإِنَّ الطَّلَاقَ يَهْتَزُّ مِنْهُ الْعَرْشُ

*Tezevecû ve lâ tütallikû fe-inne't- talâka yehtezzü minhü'l-arşu.*⁵

---

⁵ Deylemî, *el-Firdevs*, II, 51, r. 2292; Münâvî, *Feyzu'l- Kadîr*, III, 243, r. 3289; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IX, 661, r. 27874; Ebû Nuaym, *Târîhu İsfahân*, I, 157, r. -1; Hatîb,

Tezevecû. “Evleniniz ama...” *Ve lâ tütallikû*. “İkide bir de kızıp da ‘Ben seni boşadım!’ demeyin.”

İşte biz bir kusur yaptık, ikide bir kızıp boşayıveriyorduk...

“Siz misiniz bunu yapan? Ben size bir kanun vereyim de görün bakalım! İstersen yüz defa boşa, hâkim boşamadıktan sonra hiç kıymeti yok!”

Onun için bak, ne güzel;

Tezevecû ve lâ tütallikû. “Taklit etmeyin, boşamayın.” *Fe-inne’t-talâk*. “Çünkü talak o kadar fena bir şey ki...”

“Canım bu kötü bir efendi, olmuyor işte, ne yapalım?..”

O kötü, sen iyi misin?

Sende de var bir sürü kötülük...

Geçineceksin işte, bu senin kısmetinmiş. Azıcık sen göz yumarsın, azıcık da o göz

---

Târîhu Bağdâd, XIV, 93, r. -1; İbn Adî, *el-Kâmil*, VI, 196, r. -1; İbnü'l-Cevzî, *Mevzu'ât*, II, 277, r. -1; İbn Arrâk, *Tenzîhü's-Şerî'a*, II, 202, r. 15; Sehâvî, *Mekâsidü'l-hasene*, I, 13, r. 10

yumar, geçinirsin. Ama hiç çaresi olmazsa o başkadır. Bazı dertler vardır, Allah esirgeye, boşamaktan başka çare olmaz. O müstesna... Fakat öyle ufak tefek şeylerle ikide bir kızıp da boşayıvermeye kalkmak doğru bir şey değildir.

Yehtezzü minhü'l-arşu. “Ne kadar [kötü bir şey] ki Arş bile bundan titriyor, yani hoşlanmıyor.”

تَزَوَّجُوا الْوُدُودَ الْوُلُودَ فَإِنَّيْ مُكَاتِرٌ بِكُمْ الْأُمَّمَ

*Tezevecû el-vedûde el-velûde fe-innî mükâsirun bikümü'l-ümeme.*⁶

---

⁶ Ebû Dâvud, “Nikâh”, 4, r. 2050; Nesâî, “Nikâh”, 11, r. 3227; Ahmed b. Hanbel, III, 158, r. 12613; Ahmed b. Hanbel, III, 245, r. 13569; İbn Hibbân, *Sahîh*, IX, 338, r. 4028; İbn Hibbân, *Sahîh*, IX, 363, r. 4056; Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 176, r. 2685; Bezzâr, *Müsned*, XIII, 95, r. 6456; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, V, 160, r. 5323; Ebû Avâne, *Müsned*, III, 13, r. 4018; Beyhakî, *Ma'rifetü's-sünen ve'l-âsâr*, X, 19, r. 13458; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, VII, 340, r. 5099; Beyhakî, *es-Sünenü's-suğrâ*, III, 10, r. 2351; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VII, 131, r. 13475; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VII, 131, r. 13476; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, XX, 219, r. 508; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-*

Tezevvecû el-vedûde el-velûde. “Evlenirken muhabbeti fazla olan ve çocuğu çokça yapanını arayın.”

Velût olsun. Korkma... Bizim kocakarılar biraz yamandır; “A bunlara kim bakacak sonra? Ne bu senin yaptığın?!” diye çıkışırlar.

Ya senin elinde ne var? Gelenin rızkını Allah verecek. Ondan ne korkuyorsun sen? Seni mi besleyeceksin onları?

Allah rızkını verir. Bakarsın bir gün öyle bir hâle düşürür ki seni paşalar gibi yatırır.

Fe-innî mükâsirun bikümü'l-ümeme. “Çünkü ben sizinle ümmetlerin içerisinde iftihar edeceğim. ‘Şu benim ümmetime bakın!’ diyeceğim...”

---

evsat, V, 207, r. 5099; *Taberânî, Müsnedü 'ş-şâmiyyîn*, I, 413, r. 723; *Taberânî, Müsnedü 'ş-şâmiyyîn*, III, 364, r. 2475; *Kudâ'î, Müsnedü 'ş-Şihâb*, I, 394, r. 675; *Begavî, Şerhu 's-sünne*, IX, 15, r. 2246; *Makdisî, el-Muhtâre*, V, 261, r. 1889; *Heysemî, Mecme'u'z-zevâid*, IV, 258, r. 7339; *Ebû Nuaym, Hilyetü'l-evliyâ*, IV, 219, r. -1

c. İnsan Kadınla Üç Şey İçin Evlenir

Ucu bucağı yok...

تُزَوِّجُ الْمَرْأَةَ لِثَلَاثٍ: لِمَالِهَا وَجَمَالِهَا وَدِينِهَا
فَعَلَيْكَ بِذَاتِ الدِّينِ تَرَبَّتْ يَدَاكَ

*Tüzevecü'l-mer'etü li-selâsin: li-mâlihâ ve cemâlihâ ve dînihâ. Fe-aleyke bi-zâti'd-dîni teribet yedâke.*⁷

Tüzevecü'l-mer'etü li-selâsin. Bazı yerde dört ama burada üçe indirdi...

“İnsan kadınla üç şeyden dolayı evlenir, kadını alır.”

Birisi; *li-mâlihâ*. Malına göz diker.

---

⁷ Buhârî, “Nikâh”, 15, r. 5090; Müslim, “Nikah”, r. 54; Nesâî, “Nikâh”, 10, r. 3226; Ahmed b. Hanbel, VI, 152, r. 25191; Ahmed b. Hanbel, III, 302, r. 14237; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, III, 560, r. 17149; Abd b. Humeyd, *Müsned*, II, 121, r. 986; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, V, 157, r. 5317; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, II, 292, r. 1012; Ebû Avâne, *Müsned*, III, 11, r. 4011; Dârekutnî, *Sünen*, IV, 465, r. 3803; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, II, 174, r. 2680; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, IV, 254, r. 7325; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XVI, 303, r. 44600; İbn Hacer, *İthâfü'l-meher*, XVII, 413, r. 22530

Şimdi bizim delikanlıların çoğuna bakıyorum, filanın kızına bakıyor.

Neden?

Çok zengin adamın kızına göz dikmiş; “Bana da hazırdan bir şey gelir.” diyerek onu istiyor.

Ya o bir kere senin dengin değil. Müslümanlık'ta bir de *küfüv* “denklik” denilen bir şey var. Herkesin kendi ayarına göre bir insanla evlenmesi münasip. Fakir, hiçbir şeyi bilmeyen bir adam kalkmış, koskoca milyoner bir adamın kızına [bakıyor.] Sen ona bakabilir misin? Sen hiç onunla geçinebilir misin?

Akıl işi değil.

Onun için, herkes küfüvüne, dengine [bakacak].

Tabaklık denen kokulu bir sanat vardır, kirli bir sanattır. Derler ki;

“Tabak olan bir adamın oğlu bezzaz bir adamın kızına talip olamaz.”

Bezzazlık manifaturacılıktır. Manifaturacı daha kibar bir aile. Tabaklıksa daha âdi bir

sanat. Bu âdi sanat içerisinde yetişen evlat bezzazın kızıyla yahut oğluyla geçinemez.

Onun için, dengi aramak lazım.

Li-mâlihâ. “Sakın malına göz dikme. Malından dolayı alma.”

Ve cemâlihâ. Birisi de güzeldir, ne yapacaksınız; gönlü sever, güzelliğine bayılır.

Geçen bir valide geldi. Oğlu evleniyor; birisini bulmuş, kendisine beğenmiş. Annesi kıza bakmış; “Oğlum bu bize layık değil, sen bu işten vazgeç, biz sana başkasını bulalım.” demiş.

“Yok anne, ben bunu çok sevdim, bununla evleneceğim.” demiş.

Eh, anne bakmış çare olmadı, evlenmişler. “İki ay geçindiler.” diyor. İki ay sonra ayrılmışlar.

Ve cemâlihâ. “Cemâline de kulak etme...”

Ve dînihâ. İnsan dinine aldanır; müslümandır, edeplidir, terbiyelidir...

Fe-aleyke bi-zâti’-d-dîni. “Sen dini güzel olanı tercih et.”

Malı olsun, malı olursa güzel, cemâli de olursa o da güzel; ama sırf malı veya cemâli güzelliği için alırsan aldanırsın.

Teribet yedâke. Bu *teribet*'in mânasını pek açıklayamamışlar. Bizim rahmetlik hoca da derdi ki;

“Tuttuğun altın olur.”

“Din sahibini alırsan, dindar alırsan tuttukların altın olur. Dinine sahip olmayanla evlenirsen bu sefer altını tutsan bakır olur.”

Bu rivayetler Hz. Âişe validemizden gelmiş.

تَسَأَلُنِي عَنْ خَبْرِ السَّمَاءِ وَتَدَعُ أَظْفَارَكَ كَأَظْفَارِ
الطَّيْرِ تَجْتَمِعُ فِيهَا الْجَنَابَةُ وَالْحُبْتُ وَالنَّفْسُ

*Tes'elnî an-haberi's-semâi ve tedeu ezfârake ke-ezfâri't-tayri tectemiu fihe'l-cenâbetü ve'l-hubsü ve'n-nefsü.*⁸

---

⁸ Ahmed b. Hanbel, V, 417, r. 23542; Tayâlisî, *Müsned*, I, 488, r. 597; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, I, 271, r. 828; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, I, 271, r. 829; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, IV, 184, r. 4086; Deylemî, *el-Firdevs*, V, 517, r. 8943; Heysemî,

Tes'elnî an-haberi's-semâi ve tedeu ezfârake ke-ezfâri't-tayri.

Birisi gelmiş, Cenâb-ı Peygamber'den gök bilgisi istiyor.

Gök yedi tabakaya ayrılır; “mülk, melekût, ceberût...” diyerek sayarlar.

“Orada kimler var, neler var?” diye [soruyor.]

“Senin neyine lazım o?” demiş.

“Sen daha tırnaklarını kesmesini öğrenmemişsin.”

“Bak tırnaklarına, uzamış, altları kir dolu... Sen diyorsun; ‘Gökteki melekler nelerdir, kimlerdir? Neler var, neler yok?..’

Senin daha kendi bedeninin temizliğinden haberin yok.”

Tırnakların uzun olması çok çirkin bir iş-tir. Geçen onun hakkında da yine doktorların

---

Mecme'u'z-zevâid, V, 167, r. 8856; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VI, 659, r. 17260; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, IV, 128, r. 2201; İbn Hacer, *İthâfû'l-mehere*, IV, 392, r. 4429; İbn Adî, *el-Kâmil*, IV, 332, r. -1; İbn Adî, *el-Kâmil*, IV, 332, r. -1

“tırnakları uzatmayın” diye tavsiyesi [vardı.] Hanımlara nasıl öğretiyoruz onu, bilmem... Onlar derler ki; “Biz onları temizliyoruz.” Hepsi yalan. Onların altındaki o mikropları biz göremiyoruz, mikroplar çok ufaktır. Orası ufak bir mikrop için saklanacak yer, tam küme... Onları uzatmaktansa kesmek daha evlâdır. Biz canavar değiliz ki birbirimizle kavga edip de yüzümüzü gözümüzü parçalayacağız... Ne lüzum var bunlara?

Tırnak hayvana mahsus. Allah ona vermiş ki onun başka [şeyi] yok; o tırnaklarıyla eşinir, kendisini kaşındırır...

Ke-ezfâri't-tayr. “Tırnakların kuşların tırnakları gibi büyümüş; ona bakmıyorsun da semalardan soruyorsun!” diyerek adamcağızı [uyarmış.]

Tectemiu fihe'l-cenâbetü. Bir kere bu tırnaklar uzun olunca altından cenâbet de çıkmaz. Yıkanırsın, onun altına su geçmez. Su geçmeyince de cenâbetlikten kurtulamazsın. Kirler orada birikmiş, katılaşmış...

Yalnız, “ekmekçilere müstesna” demişler. Ekmekçi hamur yoğurur. Eskiden elleriyle

yoğururlarmış. Yoğururlarken parmaklarının arasına hamurlar sıkışır. O hamurlar sıkıştığı vakitte, abdest alacak, o hamurlardan da içeriye su işlemez ama hamurcuya sanatı itibarıyla, onun için başka çare yok diye müsaade etmişler.

Başka türlü tırnaklarının içerisinin kirlî kalması câiz değildir. Cenâbetlik oradan çıkmaz.

Ve'l-hubsü ve'n-nefsü. Bu pislikler de, kirler de orada toplanır kalır.

Onun için, tırnaklarınızı hiç olmazsa haftada bir kere cumadan evvel perşembe günü keserseniz daha âlâdır. Cuma günü kesecek olursanız Cuma namazından sonra kesiniz. Cuma namazına kadar müslüman hacı gibidir. Cuma namazı kılınınca Arafat'tan dönmüş, Kâbe'ye inmiş, tavâfını yapmış, hacdan çıkmış, kurtulmuş insana benzer. Cuma günü tıraş olmak ve tırnak kesmek câiz değildir, ancak Cuma namazından sonra [yapılabilir.] Perşembe gününden kestirirsen câizdir.

تُسْتَأْمَرُ الْيَتِيمَةُ فِي نَفْسِهَا فَإِنْ سَكَتَتْ فَهُوَ إِذْنُهَا
وَإِنْ أَبَتْ فَلَا جَوَازَ عَلَيْهَا

*Tüste'merü'l-yetîmetü fi-nefsihâ fe-in
seketet fe-hüve iznühâ ve in ebet fe-lâ cevâze
aleyhâ.*⁹

Elinizde yetim bir kız var, evlendirmek istiyorsunuz. Birisi talip olmuş, soruyorsunuz:

“Kızım seni filan istiyor, verelim mi?”

---

⁹ Ebû Dâvud, “Nikâh”, 24, r. 2093; Tirmizî, “Nikâh”, 19, r. 1109; Nesâî, “Nikâh”, 36, r. 3270; Dârimî, “Nikâh”, 12, r. 2231; Ahmed b. Hanbel, IV, 394, r. 19516; Ahmed b. Hanbel, IV, 408, r. 19657; Ahmed b. Hanbel, II, 259, r. 7527; Ahmed b. Hanbel, II, 475, r. 10146; İbn Hibbân, *Sahîh*, IX, 392, r. 4079; Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 180, r. 2702; Abdürrezzak, *Musanef*, VI, 145, r. 10297; Abdürrezzak, *Musanef*, VI, 145, r. 10298; İbn Ebî Şeybe, *Musanef*, III, 460, r. 15983; İbn Ebî Şeybe, *Musanef*, III, 460, r. 15992; Bezzâr, *Müsned*, XIV, 305, r. 7930; Bezzâr, *Müsned*, XIV, 324, r. 8984; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, V, 174, r. 5360; Beyhakî, *es-Sünenü's-suğrâ*, III, 24, r. 2395; Beyhakî, *es-Sünenü's-suğrâ*, III, 24, r. 2396; Beyhakî, *Ma'rifetü's-sünen ve'l-âsâr*, X, 50, r. 13606; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VII, 194, r. 13690; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VII, 194, r. 13691; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VII, 198, r. 13701; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VII, 198, r. 13702; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, III, 269, r. 3111; Deylemî, *el-Firdevs*, II, 72, r. 2409

Boynunu bükerek sesini çıkarmazsa o “peki” demektir.

“Yok, istemem babacığım.” dediye artık bir daha onu veremezsiniz.

“Kızım şöyle iyidir, böyle iyidir.” [deyip] zorla vermek olmaz.

تَسْتَشْهِدُونَ بِالْقَتْلِ وَالطَّاعُونَ وَالْغَرَقِ وَالْبَطْنِ
وَمَوْتِ الْمَرْأَةِ جُمْعًا مَوْتَهَا نِفَاسَهَا

*Testeşhidûne bi'l-katli ve't-tâûni ve'l-ğaraki ve'l-batni ve mevti'l-mer'eti cüm'an mevtühâ nifâsihâ.*¹⁰

Şehitliğin çeşitleri vardır. Birisi, muharebelerde *katl*. İkincisi, tâun hastalığından ölenler. *Ğarak*. Gemi batmış, boğularak ölmüş. *Ve'l-batn*. Bir de, karın hastalığına müptelâ olmuş, ishal neticesinde vefat etmiş, o da şehit mertebesinde oluyor.

---

¹⁰ Abd b. Humeyd, *Müsned*, I, 169, r. 154; Bezzâr, *Müsned*, IV, 30, r. 1191; Makdisî, *el-Muhtâre*, III, 225, r. 1031; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, V, 300, r. 9552; İbn Hacer, *Metâlibü'l-âliye*, IX, 192, r. 1911; İbn Hacer, *Metâlibü'l-âliye*, IX, 214, r. 1920

Ve mevti'l-mer'eti cüm'an. “Bir kadın da lohusalık hâliyle ölürse o da şehit olur.” buyurulmuş.

تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السُّحُورِ بَرَكَاتٌ

*Tesahharû fe-inne fi's-suhûri bereketen.*¹¹

---

¹¹ Buhârî, “Savm”, 20, r. 1923; Müslim, “Sıyâm”, r. 45; Tirmizî, “Savm”, 17, r. 708; Nesâî, “Sıyâm”, 18, r. 2144; Nesâî, “Sıyâm”, 18, r. 2146; Nesâî, “Sıyâm”, 19, r. 2147; Nesâî, “Sıyâm”, 19, r. 2148; Nesâî, “Sıyâm”, 19, r. 2149; Nesâî, “Âdâbü'l-kudât”, 19, r. 2150; Nesâî, “Sıyâm”, 19, r. 2151; İbn Mâce, “Sıyâm”, 22, r. 1692; Dârimî, “Savm”, 9, r. 1738; Ahmed b. Hanbel, II, 377, r. 8898; Ahmed b. Hanbel, II, 477, r. 10185; Ahmed b. Hanbel, III, 33, r. 11281; Ahmed b. Hanbel, III, 99, r. 11950; Ahmed b. Hanbel, III, 215, r. 13245; Ahmed b. Hanbel, III, 229, r. 13390; Ahmed b. Hanbel, III, 243, r. 13551; Ahmed b. Hanbel, III, 258, r. 13704; Ahmed b. Hanbel, III, 281, r. 13993; İbn Huzeyme, *Sahîh*, III, 213, r. 1937; İbn Huzeyme, *Sahîh*, III, 213, r. 1936; İbn Hibbân, *Sahîh*, VIII, 245, r. 3466; Abdürrezzak, *Musannef*, IV, 227, r. 7598; Abdürrezzak, *Musannef*, IV, 228, r. 7601; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, II, 274, r. 8913; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, II, 275, r. 8914; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, II, 275, r. 8920; Tayâlisî, *Müsned*, III, 498, r. 2118; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, V, 408, r. 3625; Bezzâr, *Müsned*, XIII, 374, r. 7038; Bezzâr, *Müsned*, V, 217, r. 1821; Bezzâr, *Müsned*, VIII, 257, r. 3321; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, III, 108, r. 2465; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, III, 109, r. 2468; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, III, 109, r. 2469; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, III, 110, r. 2470; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, III, 110, r. 2471; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, III, 110, r. 2472; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, V, 235, r. 2848; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, V, 435, r. 3130; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, VII, 9, r. 3900; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, VII, 25, r. 3922;

“Oruç tutacağınız günlerde sabah sahur yemeği yiyiniz, bunda bereket vardır.”

Tembellik edip de; -kalkmak zor gelir-
“Akşamdan yedik, biraz da fazla yedik, yeter.” deme. İki fayda var: Birincisi, sahur yemeğini yemek ertesi günün orucuna kuvvet olur. Bir de, sabah namazı vaktinde uyanık olduğundan şuuruların ayaklanır ve sabahın

---

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, IX, 7, r. 5073; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, YOK, 247, r. 6366; Ebû Avâne, *Müsned*, II, 177, r. 2737; Ebû Avâne, *Müsned*, II, 178, r. 2742; Ebû Avâne, *Müsned*, II, 178, r. 2748; Ebû Avâne, *Müsned*, II, 179, r. 2751; Ebû Avâne, *Müsned*, II, 179, r. 2752; Ebû Avâne, *Müsned*, II, 179, r. 2755; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, IV, 397, r. 8113; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, IV, 398, r. 8114; Beyhakî, *es-Sünenü's-suğrâ*, II, 108, r. 1379; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir*, X, 169, r. 10235; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, II, 296, r. 2028; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, V, 175, r. 4990; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, IX, 155, r. 9405; Taberânî, *el-Mu'cemü s-sagîr*, I, 58, r. 60; Taberânî, *el-Mu'cemü s-sagîr*, I, 162, r. 253; Kudâ'î, *Müsnedü'ş-Şihâb*, I, 395, r. 676; Begavî, *Şerhu's-sünne*, VI, 251, r. 1728; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, III, 34, r. -1; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, III, 322, r. -1; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, VI, 339, r. -1; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, VII, 90, r. -1; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, VIII, 305, r. -1; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, IX, 34, r. -1; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, X, 42, r. -1; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, II, 216, r. -1; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, II, 461, r. -1; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, III, 120, r. -1; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, IV, 187, r. -1; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, V, 131, r. -1; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, V, 227, r. -1; [Ziya el-Makdisi el-Muhtar'da bulunamamıştır]

feyizlerinden istifade edersin. Gece ibadetlerinin fevâidi hesapsızdır.

Bunun râvileri de pek çok... Bir okuyuve-reyim: Taberânî, Ahmed b. Hanbel, Buhârî, Müslim; Tirmizî bu hadise *hasenün sahîhun* demiş. Arkasından Neseî, İbn Mâce ve İbn Hibban, Enes *radiyallahu anh*'ten rivayetle... Arkasından Neseî, Ebû Nuaym *fi'l-Hilye*, Ahmed b. Hanbel ve'l-Hatîb ve ez-Ziyâ el-Makdisî an Ebî Hüreyre ve an Ebî Saîd ve Câbir *radiyallahu anh*'ten rivâyeten bu hadisi naklediyorlar ki muhakkak [rivayet zinciri] efdaldir.

تَسَحَّرُوا وَلَوْ بِجُرْعِ الْمَاءِ صَلَوَاتُ اللَّهِ
عَلَى الْمُتَسَحِّرِينَ

*Tesahharû velev bi-cür'i'l-mâi. Salavâtu'llâhi ale'l-mütesehhirîne.*¹²

---

¹² İbn Hibbân, *Sahîh*, VIII, 253, r. 3476; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, VI, 87, r. 3340; Makdisî, *el-Muhtâre*, V, 130, r. 1752; Makdisî, *el-Muhtâre*, YOK, YOK, r. 1754; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, III, 150, r. 4841; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, III, 150, r. 4840; Münâvî, *Feyzu'l-Kadir*, III, 244, r. 3293; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VIII, 524, r. 23968; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VIII, 525, r. 23974; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-sahâbe*, III, 1674, r. 4191; İbn Hacer, *Metâlibü'l-âliye*, VI, 112, r. 1054; İbn Hacer, *Metâlibü'l-âliye*, VI, 114, r. 1056; Ukaylî, *ed-*

d. Musâfaha: Müslümanlar Arasındaki Selamlaşma Geleneği

Bak ne kadar güzel...

“Sahur vakti hiç olmazsa bir yudumcuk su içmek için yine kalk.”

O suyu iç, onda da senin için bir bereket vardır. Bir lokma bir şey yiyeceksin, onda da bereket vardır. Bu yüzden kalkmamazlık yapma.

Bazı insanlar, uykusu ağır oluyor, nihayet uykuyu fazla seviyor; onun için kalkması kendisine zor geliyor, akşam yediğiyle [oruç tutuyor]. Tahammül eder insan ama...

Mesela geçen bir efendi geldi;

“Sen kalkar mısın?” diye sordum.

“Kalkmam, akşam yediğimden bir öğün bana yeter.” dedi.

Mâşaallah... “Nasıl oluyor?” dedim.

Duafâ, III, 805, r. -1; Ukaylî, *ed-Duafâ*, III, 805, r. -1; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ğâbe*, III, 256, r. -1; [*İbn Neccar'da bulunamamıştır.*]

“Çünkü biz yerken ashâb-ı kirâmın dokuz tanesinin yediğini yiyoruz.” dedi.

Doğru, çok yiyoruz. “Çok yediğimizden dolayı bir öğün bana yetiyor.” dedi. Mâşaallah vücutlu da...

Fakat iş orada değil; Peygamber’in emrine uymak sûretiyle sabah vaktinde kalkacaksın, bir lokma iki lokma Allah verdiyse yersin, şükredersin; kalkarsın, iki rekât, dört rekât ne kadar kılabilirsen [kılırsın], biraz da Kur’an okuyabilirsen o sabahın feyzinden istifaden ayrı olur.

Salavâtu’llâhi. “Allah salât eylesin.” diyor.

Allah’tan salât, rahmettir. Allah rahmet eyler. Kime?

O sabahleyin kalkıp yemek isteyenlere. Ne kadar fayda var demek ki...

Yine buyuruluyor:

تَسَحَّرُوا وَلَوْ أَكَلَةٌ وَلَوْ حَسُوَّةً فَإِنَّهَا أَكَلَةٌ بَرَكَةٌ
وَهُوَ فَضْلٌ بَيْنَ صَوْمِكُمْ وَبَيْنَ صَوْمِ النَّصَارَى

*Tesahharû velev ekleten velev hasveten fe-innehâ ekletü bereketin ve hüve faslün beyne savmiküm ve beyne savmi'n-nasârâ.*¹³

Tesahharû velev ekleten. “Ekle; bir lokmacık.” *Velev hasveten.* “Bir yudumcuk olsa dahi sabahleyin kalkın, [orucunuz için] bunu yapın.”

Tanıdığım kardeşim var, genç, mâşaallah üç ayları da tutuyor. Fakat sabahleyin kalkamıyor. Çünkü geceleri oturmaya alışmış insanlar var, geceleri çok oturuyorlar. Geceleri çok oturunca sabaha kalkmak mümkün olmuyor. Hatta sabah namazları da kaçıyor, sonra kazayı kılıyorlar.

Yatsı namazının arkasından derhal yatarsan sabaha kadar vücudun hem dinlenir, sabaha da rahat kalkarsın. Orucun varsa [sahura da] rahat kalkarsın.

Fe-innehâ ekletü bereketin. “Sahur vakti kalkıp yemekte bereket vardır.”

---

¹³ Deylemî, *el-Firdevs*, III, 143, r. 4382; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VIII, 525, r. 23976; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-sahâbe*, V, 2613, r. 6292; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-sahâbe*, V, 2613, r. 6293

Bu bereketine tamâhen kalk.

Ve hüve faslün beyne savmiküm ve beyne savmi'n-nasârâ. “Aynı zamanda nasârânın orucuyla bizim orucumuz arasında da fark vardır. O fark sahur vakti kalkıp yemeye bağlıdır.”

تَسْمَعُونَ وَيُسْمَعُ مِنْكُمْ وَيُسْمَعُ مِمَّنْ سَمِعَ مِنْكُمْ

Tesmeûne ve yüsmeu minküm ve yüsmeu mimmen semiu minküm.

Efendimiz, zamanında bulunan ashâb-ı kirâma diyor ki;

“Benim sözlerimi dinleyin.”

Bunlar bugün de hadistir, bunları dinlemek vazifemizdir. Hiç olmazsa haftada bir gün oluyor; bunlara iyi dikkat edip, belleyip bunları diğer kimselere duyurabilmeye çalışmak lazımdır. Gerek teypler vâsıl olur, gerek insan not eder, oradan olur, gerek de kafasında saklayabildiği kadar saklar ve mümkün mertebe bunları diğer kardeşlerine duyurmaya çalışır.

تَسْمَوُا بِاسْمِي وَلَا تَكْنُوْا بِكُنْيَتِي

*Tesemnev bi-ismî ve lâ tekennev bi-kün-yeti.*¹⁴

¹⁴ Buhârî, “Menâkib”, 20, r. 3538; Buhârî, “Ahbârü'l-ahâd”, 7, r. 3114; Buhârî, “Fardu'l-humus”, 7, r. 3115; Buhârî, “ilim”, 38, r. 110; Buhârî, “Menâkib”, 20, r. 3537; Buhârî, “Edeb”, 106, r. 6187; Buhârî, “Menâkib”, 20, r. 3539; Buhârî, “Edeb”, 109, r. 6196; Buhârî, Edeb, 109, r. 6197; Buhârî, “Edeb”, 106, r. 6188; Müslim, “Âdâb”, r. 4; Müslim, “Âdâb”, r. 5; Müslim, “Âdâb”, r. 3; Müslim, “Âdâb”, r. 6; Müslim, “Âdâb”, r. 8; Müslim, “Âdâb”, r. 1; Ebû Dâvud, “Edeb”, 75, r. 4966; Ebû Dâvud, “Edeb”, 74, r. 4965; Tirmizî, “Edeb”, 68, r. 2842; İbn Mâce, “Edeb”, 33, r. 3736; İbn Mâce, “Edeb”, 33, r. 3735; İbn Mâce, “Edeb”, 33, r. 3737; Dârimî, “isti'zân”, 58, r. 2735; Ahmed b. Hanbel, III, 301, r. 14227; Ahmed b. Hanbel, III, 298, r. 14183; Ahmed b. Hanbel, III, 303, r. 14249; Ahmed b. Hanbel, III, 313, r. 14357; Ahmed b. Hanbel, III, 313, r. 14363; Ahmed b. Hanbel, III, 313, r. 14364; Ahmed b. Hanbel, III, 369, r. 14963; Ahmed b. Hanbel, III, 369, r. 14964; Ahmed b. Hanbel, III, 370, r. 14973; Ahmed b. Hanbel, III, 385, r. 15130; Ahmed b. Hanbel, II, 248, r. 7378; Ahmed b. Hanbel, II, 248, r. 7377; Ahmed b. Hanbel, II, 260, r. 7532; Ahmed b. Hanbel, II, 270, r. 7654; Ahmed b. Hanbel, II, 392, r. 9094; Ahmed b. Hanbel, II, 457, r. 9894; Ahmed b. Hanbel, II, 461, r. 9933; Ahmed b. Hanbel, II, 470, r. 10077; Ahmed b. Hanbel, II, 478, r. 10191; Ahmed b. Hanbel, II, 491, r. 10372; r. 19866; Ma'mer, *el-Câmi'*, XI, 44, r. 19867; İbn Hibbân, *Sahîh*, XIII, 129, r. 5812; İbn Hibbân, *Sahîh*, XIII, 130, r. 5813; Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 308, r. 7735; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, V, 264, r. 25924; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, V, 264, r. 25925; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, V, 264, r. 25926; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, V, 264, r. 25927; Tayâlisî, *Müsned*, III, 295, r. 1836; Tayâlisî, *Müsned*, III, 296, r. 1837; Tayâlisî, *Müsned*, III, 309, r. 1856; Tayâlisî, *Müsned*, IV, 169, r. 2541; Abd b.

“Benim ismimi alın.”

“Muhammed ismini takın, Mustafa ismini takın, Mahmut ismini takın.”

Cenâb-ı Peygamber’in 201 tane ismi var. 99 tanesini Abdulkâdir-i Geylânî hazretleri yazmış. Biz de bu seferki dualarımızda 99 Esmâ-ı Hüsnâ’ya karşılık Peygamberimiz’in 99 ismini aldık.

Bu isimler Peygamberimiz’in sıfatları olarak Medine-i Münevvere’de [mescidin] kible tarafında çini veyahut duvardaki güzel sıvanın üzerine yazılmış. Vaktinde padişahlar Peygamberimiz’in isimlerini o duvarlara kadar

---

Humeyd, *Müsned*, II, 181, r. 1110; Abd b. Humeyd, *Müsned*, II, 327, r. 406; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, VI, 420, r. 3787; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, X, 449, r. 6063; Beyhakî, *es-Sünenü’l-kübrâ*, IX, 518, r. 19319; Beyhakî, *es-Sünenü’l-kübrâ*, IX, 518, r. 19320; Beyhakî, *es-Sünenü’l-kübrâ*, IX, 518, r. 19322; Beyhakî, *es-Sünenü’l-kübrâ*, IX, 518, r. 19323; Beyhakî, *es-Sünenü’l-kübrâ*, IX, 519, r. 19324; Beyhakî, *es-Sünenü’l-kübrâ*, IX, 519, r. 19326; Beyhakî, *Ma’rifetü’s-sünen ve’l-âsâr*, XIV, 76, r. 19173; Beyhakî, *Ma’rifetü’s-sünen ve’l-âsâr*, XIV, 77, r. 19175; Beyhakî, *Şuabu’l-îmân*, II, 533, r. 1344; Tahâvî, *Şerhu me’âni’l-âsâr*, IV, 336, r. 7228; Tahâvî, *Şerhu me’âni’l-âsâr*, IV, 337, r. 7232; Taberânî, *el-Mu’cemü’l-evsat*, II, 62, r. 1254; Taberânî, *el-Mu’cemü’l-kebîr*, XII, 73, r. 12513; Taberânî, *el-Mu’cemü’l-kebîr*, XII, 163, r. 12770; Begavî, *Şerhu’s-sünne*, XII, 330, r. 3365; Begavî, *Şerhu’s-sünne*, XII, 329, r. 3363; Begavî, *Şerhu’s-sünne*, XII, 330, r. 3364

işlemişler. Hem Esmâ-i Hüsnâ işlenmiş hem Peygamber Efendimiz'in isimleri işlenmiş.

“Oğullarınıza benim ismimi verin ama künyemi vermeyin.”

“Benim künyem Ebu'l-Kâsım. Ebu'l-Kâsım künyesini vermeyin. Veyahut Ebî İbrâhim künyesini vermeyin.”

تَسَمُّوا بِأَسْمَاءِ الْأَنْبِيَاءِ وَأَحَبُّ الْأَسْمَاءِ إِلَى اللَّهِ
عَبْدُ اللَّهِ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ وَأَصْدَقُهَا حَارِثٌ وَهَمَّامٌ
وَأَقْبَحُهَا حَرْبٌ وَمُرَّةٌ؛ وَارْتَبَطُوا الْخَيْلَ وَامْسَحُوا
بِنَوَاصِيهَا وَأَكْفَالِهَا وَقَلْدُوهَا وَلَا تُقَلِّدُوهَا الْأُوتَارَ
وَعَلَيْكُمْ بِكُلِّ كُمَيْتٍ أَعْرَ مُحَجَّلٍ أَوْ أَدْهَمَ أَعْرَ
مُحَجَّلٍ

Tesemmev bi-esmâ'i'l-enbiyâi ve ehabbü'l-esmâi ila'llâhi Abdullâhi ve Abdurrahmâni ve asdakuhâ hârisun ve hemmâmün ve akbahuhâ harbun ve mürretün. Ve'r-tebitû el-hayle ve'msehû bi-nevâsîhâ ve ekfâlihâ ve kallidûhâ ve lâ tükallidûhe'l-evtâre ve

*aleyküm bi-küllü kümeytin eğarre muhaccelin ev edheme eğarre mühaccelin.*¹⁵

Tesemnev bi-esmâi'l-enbiyâi. “Çocuklarınıza isim verirken taş, toprak, demir, ateş, şu bu gibi isimler değil, peygamberlerin isimlerini takın.”

Esmâi'l-enbiyâi. “Enbiyâların isimlerini takın.”

Bunların isimlerinden sizin çocuklarınıza da onların huylarından huy geçer, şefaattlerinden şefaet geçer. Onların yüzü suyu hürmetine hiç olmazsa bir kısım halleri onlara benzer.

---

¹⁵ Ebû Dâvud, “Cihâd”, 44, r. 2543; Ebû Dâvud, “Cihâd”, 50, r. 2553; Ebû Dâvud, “Edeb”, 69, r. 4950; Nesâî, “Hayl”, 3, r. 3565; Ahmed b. Hanbel, IV, 345, r. 19032; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, XIII, 111, r. 7169; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, XIII, 113, r. 7171; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VI, 536, r. 12897; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VI, 537, r. 12898; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VI, 537, r. 12902; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, IX, 514, r. 19307; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, XXII, 380, r. 949; Deylemî, *el-Firdevs*, II, 308, r. 3394; Begavî, *Mu'cemü's-sahâbe*, II, 301, r. 650; İbn Asâkir, *Târihu Dimeşk*, XXXXXVI, 91, r. -1; Münâvî, *Feyzu'l-Kadîr*, III, 246, r. 3300; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XVI, 420, r. 45210; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XVI, 422, r. 45226; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, I, 211, r. 814; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-sahâbe*, VI, 3042, r. 7045; İbn Abdülberr, *el-İstî'âb*, IV, 1775, r. -1; İbn Kânî, *Mu'cemü's-sahâbe*, II, 162, r. -1

Ve ehabbü'l-esmâi ila'llâhi azze ve celle. “Cenâb-ı Hakk’a isimlerin en sevgilisi;” *Abdullâhi ve Abdurrahmâni.* “Abdullah, Abdurrahman” gibi...

Asdakuhâ. “Bunların en güzeli; Hâris, Hemmâm” gibi...

Akbahuhâ. “Çok çirkin olanı da; *Harbun* ve *Mürretün*” gibi acılık ifade eden, harp ifade eden şeyler iyi isim değildir.

Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* sordı, böyle isim bulursa değiştirirdi. “Onu bırak, ismin bu olsun.” derdi.

Ve'r-tebitû'l-hayle. “Atlarınızı başı boş salıvermeyin, bağlayın.” *Ve'msehû bin-evâsîhâ.* “Alınlarınızı da sıvayın.” *Ve ekfâlihâ.* “Arkalarındaki kuyruk sokumlarınızı da sıvazlayın.” *Ve kallidûhâ.* “Atlarınızın boyunlarına güzel şeyler takın.” *Ve lâ tükallidûhe'l-evtâre.* “Ama ok gibi şeyler takmayın.”

Ve aleyküm bi-küllü kümeytin eğarre muhaccelin ev edheme eğarre mühaccelin. Bunlar atların sıfatlarıdır ki alını beyaz, ayakları beyaz, arkası beyaz, önü beyaz olursa makbul oluyormuş. Yahut siyahla kırmızının karışık

olan renkleri... “Bu gibi hayvanları tercih ediniz.” buyurulmuş.

تَصَافَحُوا فَإِنَّ الْمُصَافَحَةَ تَذْهَبُ بِالشَّحْنَاءِ؛ وَتَهَادُوا
فَإِنَّ الْهَدِيَّةَ تَذْهَبُ بِالْغَلِّ

*Tesâfehû fe-inne'l-musâfahate tezhebü bi'ş-şehnâi ve tehâdev fe-inne'l-hediyete tüzhibü'l-ğille.*¹⁶

Tesâfehû. “Musâfaha yapmak.”

“Siz birbirinizle daima görüştüğünüz vakitte -*selamün aleyküm* başka, bir de- el ele tutuşmak sûretiyle musâfaha yapın.”

Ama gâvurlarınki gibi değil; müslümanca birbirinizin ellerini sıkın.

Bunu müslümanlar sabah namazının arkasından bir, ikindi namazının arkasından bir;

---

¹⁶ Muvatta', “Hüsnü'l-hulk”, r. 16; İbn Hibbân, *el-Mecrûhîn*, II, 288, r. 987; İbn Asâkir, *Târîhu Dimeşk*, XXXXXIII, 44, r. -1; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IX, 134, r. 25366; İbn Hacer, *İthâfî'l-mehere*, XIX, 280, r. 24849; Ukaylî, *ed-Duafâ*, IV, 1228, r. -1; İbn Adî, *el-Kâmil*, VII, 425, r. -1; İbn Ebî Hatim, *el-İlel*, VI, 143, r. -1; İbnü'l-Esîr, *Câmi'u'l-Usûl*, VI, 618, r. 4880

camiden çıkarlar, dışarıda beklerler, cemaat birbirleriyle musâfaha yapar.

Esteîzü billâh.

وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالْحَقِّ وَتَوَّصُوا

بِالصَّبْرِ

Ve'l-asr. Inne'l-insâne lefî husr. İlle'llezîne âmenû ve amelü's-sâlihâti ve tevâsav bi'l-hakki ve tevâsav bi's-sabr.

Bunu okurlar, ayrılırlar.

Hak üzerine sabrı tavsiye ediyor. Birbirlerine hep hak üzerine durmayı, sabır üzerine durmayı tavsiye [ediyorlar.]

Müslümanların zayıf zamanlarında Mekke'li Kureyşliler müslümanlara çok işkence ettiler. Boykot yaptılar, yiyecek içecek vermiyorlar, satmıyorlar. Bir bakkala gidiyorsunuz; ekmek vermiyor, tuz vermiyor, soğan vermiyor. “Sen müslüman oldun değil mi, hadi git!” diyor, bir şey vermiyor. Esbapçıya gidiyorsunuz, entari alacaksınız, bir şey alacaksınız; vermiyor. Komşunuza gidiyorsunuz, bir şey

istiyorsunuz; “Hayır, vermem!” diyor. Nereden beslenecek bu insanlar; gökten beslenmez ki... Çok müzâyekada kaldılar, çok sıkıntıya düştüler.

Fakat kimse dininden, imanından fedakârlık yapmadı. Açlığa da razı oldu, her şeye razı oldu ve burada da dendiği gibi birbirlerine musâfaha ederek; “Sabret kardeş, hak bizimdir. Sabret kardeş, kurtulacak olan, felah bulacak olan iman ve amel-i salih sahipleridir. Bu hususta sabredelim, hak üzerine sabredelim.” diye tavsiyede bulunuyorlardı. Bu da *ve’l-asr* diyerek, asr vakti için yemin ederek, *ille’llezîne âmenû ve amilü’s-sâlihat*; “Herkes hüsranda, iman edenler müstesna... Bakma şimdi bunların saltanatlarına, aldanmayalım; vermesinler, içirmesinler, Allah bize rızkımızı yine verir!” diyerek bu musâfahayı yapıyorlardı.

Bu musâfaha bize sünnet olmuştur. Efen-dimiz bunu bütün müslümanlar arasında teşmil etmiştir. Binâenaleyh, müslümanlar yalnız selamla iktifâ etmemeli, ellerini sıkıp birbirlerine de bu âyet-i kerîmeyi okuyarak hakkı ve sabrı tavsiye etmelidirler.

Bazı insanlar bizim bu [musâfahamıza] da müdahale ederler, “bid’attir” derler.

Bid’at o şeydir ki dinde ona Peygamberimiz’in veyahut Cenâb-ı Hakk’ın bir müsaadesi olmaya... Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in tavsiye ettiği şey bid’at olmaz. Bid’at o iştir ki Peygamber’in ona müsaadesi yoktur, ashâb-ı kirâmdan da ona karşı bir şey söylenmemiştir; o kendiliğinden icat ettiğin bir şeydir, o bid’at olur.

Fe-inne’l-musâfahate tezhebü bi’ş-şehnâi. “*Selâmün aleyküm* ile barışıklık olur.”

Ama içeride yine “kin” denilen bir şey vardır; selamlarla o kolay kolay insanın içinden çıkmaz.

Küslük hakkında da bir şey var. Müslüman katiyyen birbirine küs olmaz. Müslümanın küslüğü âzamî üç gündür. Üç günden sonra barışmazlarsa ikisi de cehennemlik olur. Hangisi önden barışırsa mükâfatı o kazanır. Müslümanlıkta küslük ancak üç gündür. Hatta “ıslak örtünün kuruması kadar” derler; burada darıl, orada barış.

Selamdan başka el sıkmak sûretiyle o içerdeki adâvet de girer.

Bunların [hassalarını] biz pek bilemeyiz. Nasıl ki bugün -[adam] diyor ki- “Bu elektrikleri, şûâları vücuttan çıkarmak için yere kapanmak, elleri yere koymak lazım.” diyor... Bu musâfahalarda da, insanlarda Allah’ın verdiği bir cereyân var, bu cereyânlar insanların birinden diğerine geçer. Onun için bize diyorlar ki;

“Kadınlarla musâfaha etmeyin, el tutuşmayın.”

Niçin?

Kadının cereyânı daha kuvvetli gelirse seni ezer, senin gönlün oraya kayar. Senin kuvvetli gelirse sen onu ezersin, o kuvvetsiz kalır; günahlara girilmesine vesile olur. Binâenaleyh, onlarla temas da etmeyin.

Göz de bela... Göz, elin yaptığından daha büyüğünü yapar.

Bugün de artık dünya çığırından çıktı. Kapanmak, örtünmek [diye] bir şey yok. Örtsen de zararı yok, bilmem ne yapsan da zararı yok... Belinden sarılmış, -hiç görülmeyen bir

âdet- omzundan yakalamış, sallana mallana gidiyor bu devrin insanı... Kimsenin de bir şey diyecek tarafı yok.

Ama bu câiz midir?

Müslüman olana göre câiz değil.

Ama müslüman olmayan bunu yapıyor, ona da kimse bir şey diyemiyor. Ama ne zararlar getirir... Artık onun getireceği zararları Allah biliyor. Onun getireceği zararlar çok büyüktür!

Ne kadar büyük?

Tarif edilemeyecek kadar büyüktür! Artık onlardan gelecek nesil bu memleketin... Ne olur bilmem artık, diyemeyeceğim şimdi...

Onun için, onu bir hüner saymamalı.

“Gâvur yapıyor.”

O gâvur canım, nasıl yaparsa yapsın. O gâvurdur ama...

Müslümana yakışır mı?

Müslüman da ondan görüyor, aldaniyor; “Bu da iyi bir şey.” diyor. Televizyonlarda şimdi seyrediliyor.

Ama ölç bakalım; Müslümanlığa uyuyor mu?

Peygamber diyor ki;

“Bakarsan gözünün baktığından bir âfet gelir, o âfeti kolaycacık durduramazsın.”

Gözün bakışı kalbe iner. Kalbe inen pislikler kalpten vücuda yayılır. O pislikler vücuda yayıldıktan sonra senin ne rahatın kalır ne huzurun kalır.

El sıkıkmak sûretiyle de bir taraftan bir tarafa cereyân geçer. Bu cereyânın geçişini Konya mebusu olan Vehbi Efendi'nin *Kur'an Emirleri* var, [onun] içerisinde Cenâb-ı Hâkk'ın bu yasağı [ile ilgili], nâmahrem kadınlarla görüşmeme emrinde, orada güzel tabir yapmış, diyor ki;

“Güneşin altında sıcak mevsimde kar nasıl erimeye mecbursa erkeğin karşısında da kadın böyle erimek mecburiyetindedir.”

Çünkü o şehvet başka türlü teskin olmaz. Buna sebep musâfahalar oluyor. Bu musâfahalardan uzak olmanın çaresini aramak lazım.

Ve tehâdev. “Birbirlerinize hediye veriniz.”

Fe-inne'l-hediyete tüzhibü'l-ğille.

Ğill; kin, içeride beslenen öfke, kızgınlık, sevmemezlik...

“Bunları hediyeler de giderir.”

Niçin?

el-İnsân abîdü'l-ihsân. “İnsan ihsanın kölesidir.” demişler.

İnsan ihsanlara karşı köle oluyor, “efendim, pekiyi” demeye mecbur oluyor. Onun için, bu hediyeler de ufak da olsa bir ihsandır. Kardeşin sana dargınsa, bakıyorsun, o dargınlık yavaş yavaş zâil oluyor. Hele hediyeler daha büyük olursa bu sefer işler daha çok sevgiye döner.

تَشَاوَرُوا الْفُقَهَاءَ وَالْعَابِدِينَ وَلَا تَمْضُوا فِيهِ رَأْيَ
خَاصَّةٍ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ نَزَلَ بِنَا
أَمْرٌ لَيْسَ فِيهِ بَيَانُ أَمْرٍ وَلَا نَهْيٍ فَمَا تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: ...
فَذَكَرَهُ

*Teşâveru'l-fukahâe ve'l-âbidîne ve lâ tumdû fihi re'ye hâssatin. an-Aliyyin kâle: Kultü yâ Resûlallah in nezele binâ emrûn leyse fîhi beyânu emrin ve lâ nehyin fe-mâ te'murünâ? Kâle: ... fe-zekerehû.*¹⁷

Teşâveru'l-fukahâe ve'l-âbidîne.

e. Danışmanlık Ve İstişare: Fakihlere Ve Abidlere Başvurun

Bir iş yapacağınız vakit bu işi kendi başınıza yapmayın. “Şuna sordum, buna sordum... Yok buna sordum, buna sordum...” olmaz.

Bak, Efendimiz;

Teşâveru'l-fukahâ'. “Fakihlere sorunuz.” diyor.

“Fakih, ilimde yüksek mertebeye ulaşmış; *ve'l-âbidîn*, ibadette yüksek mertebelere sahip olan insanlarla müşâvere ediniz.”

---

¹⁷ Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, II, 172, r. 1618; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, I, 178, r. 834; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, II, 341, r. 4188; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, III, 411, r. 7191

Onlar size yanlış şey söylemezler. Onların söylediklerinde isabet vardır. Onların söylediğine de kanaat edin.

Ve lâ tumdû fihi re'ye hâssatin. “‘Filan böyle dedi, ben böyle yapacağım.’ diyerek onun hassa re’yine bağlanmayın.”

“Fukahâ, ulemâ ve sülehâ ne dediyse onun üzerinde durun.”

yâ Resûlallah in nezele binâ emrun leyse fîhi beyânu emrin ve lâ beyânu femâ te'murunâ gâle fe-zekkirhu.

Bunu şöyle sormuşlar:

Yâ Resûlallah in nezele binâ emrûn leyse fîhi beyânu emrin ve lâ nehyin fe-mâ te'murünâ? “İcâb-ı hal biz bir yere gittik. Fakat orada karşımıza öyle hâdiseler çıktı ki o hâdiselerin cevabını Kur'an'da bulamıyoruz, hadislerde de bulamıyoruz. Burada ne yapalım? Nasıl amel edelim?”

“Fukahâyâ müracaat ediniz, âbidlere müracaat ediniz, onların vereceği re'ylere göre hareket ediniz.”

تَصَدَّقْ وَأَنْتَ صَاحِبٌ صَاحِبٌ شَاحِبٌ تَأْمُلُ الْعَيْشَ وَتَخَافُ
الْفُقْرَ؛ وَلَا تُمَهِّلْ حَتَّى إِذَا بَلَغَتْ نَفْسُكَ هَاهُنَا قُلْتَ:

مَالِي لِفُلَانٍ وَمَالِي لِفُلَانٍ وَهُوَ لَهُمْ، وَإِنْ كَرِهْتَ

Tesaddak ve ente sahîhun şahîhun te'mülü'l-ayşe ve tehâfu'l-fakre ve lâ tümhil hattâ izâ beleğat nefsüke hâhünâ kulte: Mâlî li-fülânin ve mâlî li-fülânin ve hüve lehüm ve in kerihite.

Tesaddak... “Sadaka ver.”

Şimdi bu sadaka aşağıya doğru epeyce var, üç-beş tane...

Bir gün gelecek, bu sadakanın faydasını gâvurlar da bulacak; “Sadakada şöyle faydalar varmış.” diye bize söyleyecekler ama iş işten geçmiş olacak.

Tesaddak ve ente sahîhun şahîhun. “Sen sahihsin, sağlamsın ve sağlamlığınla beraber bir de sıkısın. Sıklılığınla beraber sadaka vermeye çalış.”

Te'mülü'l-ayş. “Çok yaşamak istiyorsun, onun için parayı seviyor ve saklıyorsun.”

“Sen bu ahvâl ile tasadduk et.”

Tehâfu'l-fakre. “Aynı zamanda fakirlik-ten de korkuyorsun.”

“Verirsem şimdi, ben de muhtacım, çocuklar da muhtaç; vermeyeyim.” diyorsun.

“Sende bu hal varken sadaka vermeye çalış, ver.”

Ve lâ tümhil. “Sakın bunu sonraya bırakma.”

“Şimdi vermeyeyim de yarın vereyim yahut sonra vereyim. Azıcık kazanayım da bu para şu kadar olsun da ondan sonra vereyim.”

Bunu sakın yapma!

Hatta izâ beleğat nefsüke. “Bir gün gelir de nefsin erişir.” *Hâhünâ.* “Buraya.”

Yani ölüm çatar.

Kulte: Mâlî li-fülânin ve mâlî li-fülânin. “Artık o zaman verirsin; ‘Şunu şuna verin, şunu da buna verin, şununla da şunu yapın, bununla da bunu yapın...’”

Heyhât! Geçmiştir... Zaten onlar onların olacak; desen ne olur, demesen ne olur?..

Ve in kerihthe. “İstersen isteme, o onların malıdır.”

Onun için, sen sadakayı muhakkak vermenin çaresine bak. Hem de o sadakayı niyet ederek, ibadet niyetiyle ver. Beş kuruş versen, yine onu ibadet niyetiyle; “Yâ Rabbi! Ben bunu şu hayır için niyet ettim, veriyorum, bunun sevabını senden dilerim.”

Yoksa lâlettâyin o parayı atma. Bunu lâlettâyin verirsen o atılmış bir paraya benzer, düşen bir paraya benzer; sevabı olmaz.

Bakınız, buradan Ankara’ya gidersek seferî oluruz, namazlarımız iki rekâta iner. Fakat bu, burada niyet edip de çıktığımız zaman olur. Seferîliğe niyet etmeden dünyayı dolaşsan seferî olamazsın. Dünyanın namazını kılsan, namaza niyet etmedikçe namazın olur mu?

Her şey niyete bağlı. Binâenaleyh, sadakayı verirken de niyetle ver.

تَصَدَّقُوا وَلَوْ بِتَمْرَةٍ فَإِنَّهَا تَشُدُّ مِنَ الْجَائِعِ وَتَطْفِئُ
الْخَطِيئَةَ كَمَا يُطْفِئُ الْمَاءُ النَّارَ

*Tesaddekû velev bi-temretin fe-innehâ teşüddü mine'l-câi' ve tatfiü el-hatîete kemâ yütfiu el-mâü'n-nâr.*¹⁸

Tesaddekû velev bi-temretin. “Bir hurma dahi olsa, ‘Bu olur mu canım, bu da verilir mi?’ deme; onu da ver.”

Ona da muhtaç olan var.

Fe-innehâ teşüddü mine'l-câi'. “O da bir açın karnına bir fayda verir.” *Ve tatfiü'l-hatîete.* “Bu da senin günahını söndürür.”

Bu bir hurma senin günahının ateşini söndürür.

Kemâ yütfiu'l-mâü'n-nâr. “Su ateşi nasıl söndürüyorsa sadakaların da senin günahlarını böyle yok eder.”

Onun için, elinden gelirse “her gün” diyeceğim ama, “her vakit” diyeceğim ama günde beş vakit namazın arkasından beş defa sadaka vermek...

Bazı adam sadaka veremeyecek durumda da olabilir. Sadaka isteyen insanlar var. Onun için de namaz sadaka yerine geçer, o da bol namaz

---

¹⁸ Dârekutnî, *Sünen*, III, 34, r. 2015; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VI, 340, r. 15941; İbnü'l-Mübârek, *ez-Zühd ve'r-rekâik*, I, 229, r. 651; Nebhânî, *Fethu'l-kebîr*, II, 27, r. 5372

kılsın. Sadaka yerine, madem verecek bir şeyi yok, o zaman namaz kılmak sûretiyle sadakanın sevabını alsın.

Allah esirgesin.

Yalnız biz hüsnü niyet sahibiyiz. Bunları aramaya hakkımız yok. Birisi bizden istedi mi bir şey vermek mecburiyetindeyiz.

Bir kardeş yazmış, kimse... Mustafapaşa'da evi yanmış. "Her şeyim yandı, kurtaramadım. Kardeşlerimin yardımına muhtacım." diyor.

Yine buyuruyor ki;

تَصَدَّقُوا فَإِنَّ أَحَدَكُمْ يُعْطَى اللُّقْمَةَ أَوْ الشَّيْءَ فَيَقَعُ
فِي يَدِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ قَبْلَ أَنْ تَقَعَ فِي يَدِ السَّائِلِ
فَيُرَبِّبَهَا كَمَا يُرَبِّي أَحَدَكُمْ مُهْرَهُ أَوْ فَصِيلَهُ فَيُوفِيهَا
إِيَّاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

*Tesaddekû fe-inne ehadeküm yu'ti'l-lukmete
evi's-şey'e fe-yekau fî yedillâhi azze ve celle
kable en tekaa fî yedi's-sâili fe-yürebbehâ
kemâ yürebbehâ ehadüküm mührehû ev fasîlihî
fe-yûfîhâ iyyâhu yevme'l-kiyâmeti.*¹⁹

¹⁹ Buhârî, "Zekât", 8, r. 1410; Müslim, "Zekat", r. 63; Tirmizî, "Zekât", 28, r. 661; Nesâî, "Zekât", 48, r. 2525; İbn Mâce, "Zekât", 28,

Tesaddekû. “Sadaka veriniz.”

Fe-inne ehadekûm yu’ti’l-lukmete. Bir lokma veriyorsun, ufak ehemmiyetsiz bir şey...

Evi’ş-şey’e. Yahut ehemmiyetsiz bir şey veriyorsun; beş kuruş, on kuruş, neyse...

Bak, dikkat et:

Fe-yekau fî yedillâhi azze ve celle kable en tekaa fî yedi’s-sâili. “Bu o Fukarânın, sâilin eline geçmeden Allahu Teâlâ’nın eline geçer.”

Geçer de...

Fe-yürebîhâ. “Allahu Teâlâ bu sadakayı büyütür.” *Kemâ yürebî ehadüküm mührehû ev fasîlihî.* “Sizden biriniz doğan taylorınızı, danelarınızı nasıl büyütüyorsanız, sonra kocaman bir hayvan oluyor; işte sizin bu ufacık sadakanız indi ilâhîde böyle büyür.”

Fe-yûfîhâ iyyâhu yevme’l-kıyâmeti...

Bu Müslim’in de hadisidir.

Cenâb-ı Hak;

“Al sadakanı.” der.

---

r. 1842; Ahmed b. Hanbel, II, 268, r. 7634; Ahmed b. Hanbel, II, 538, r. 10945; İbn Huzeyme, *Sahîh*, IV, 93, r. 2426; İbn Hibbân, *Sahîh*, VIII, 113, r. 3319; İbn Hibbân, *Sahîh*, I, 504, r. 270; Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 363, r. 3283; Dârekutnî, *es-Sifât*, I, 39, r. 56; Dârekutnî, *es-Sifât*, I, 38-39, r. 55; Beyhakî, *es-Sünenü’l-kübrâ*, IV, 295, r. 7746; Beyhakî, *Şuabu’l-îmân*, V, 138, r. 3201; Deylemî, *el-Firdevs*, II, 52, r. 2299

“Yâ Rabbi! Ben bu kadar sadaka vermedim ki!”

“Bunu ben sana büyüttüm, bunlar senin hakkın.” der.

Şimdi bu kadar yetsin, arkasındakileri de inşaallah ileriki derslerimizde yaparız.

Allah cümlemizin kusurunu affetsin.

Bizim Trabzon’da bir kardeşimiz vardı. Dört sene evvel de haccı beraber yaptık. Hacdan gelince burada kalp hastalığına tutuldu, sonra biraz iyileşti, memleketine gitti. Dün rahmet-i Rahmân’a kavuşmuş. Onun için dualarımızı, Kur’anlarımızı okurken onun ruhunu da unutmayız inşaallah, onun ruhuna da hediye ederiz.

Lillâhi’l-Fâtiha.

Mehmed Zahid KOTKU

[Bütün HADİS DERSLERİ’ne PDF olarak](#)

[ulaşmak için tıklayınız.](#)

